

האלו בני דעה יניכו ואלם ולאמה בני דעה יניכו רק דפומייהו הוא דכאבי להו. ולכאורה חמום לי מה דאמר רבא אלם ולאמה בני דעה יניכו הא לגבי פקח הקריאה לא מעכב כמבואר שם וא"כ אלם ולאמה כמו דיעבד דמי ואפ"כ אמרין דחלייתיה פסולת נשמע מזה משום דלאו בני דעה יניכו דינס כחרשין. י"ל מש"ה לגבי פקח הקריאה לא מעכב משום דכל הראוי לניכר אין בילה מעכבת בו כמבואר שם. אבל לשאר דברים הרי אלם כפקח דהא פסקין ביו"ד (סימן א' ס"ז) דהשומע ואינו מדבר שוחט אפילו לכתחלה אם אחר מדרך ושי"ש בט"ז לענין ברכת הנהנין וברכת המלות. ובעיקר הדבר מה דאמרין דזה היה הרי הם כפקחים לכל דבריהם חמום לי הא חזין דאין דינס כפקחים דמבואר בתגובה דהם פטורין מראיה כחרשין. לכן נראה לומר דאין להשוותו רק היכא דהש"ס מדמי להו כמו לענין גט דבזה הדבר הם כמו פקחים לאחר הכדוקה. ע"כ סברה"ח]:

אמנם י"ל דאינו דומה בשלמא ההם האב אינו יודע כלל אבל בנ"ד הא יש עדים שאומרים שאין זה בעל דומה ממש להידי דשני כתי עדים מכחישים וא"ל דאמרין אף ששאלה תאל וכו"ל אין להאמינה משום דאיכא עדים דמסייע לה מעיזה ומעירה. ונקדים כך כתובות (דף כ"ב) שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה ה"ל לא תנשא ואם נשאה לא תאל שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה לא תנשא ואם נשאה תאל ומקשה הגמ' מ"ש רישא ומ"ש סיפא וקשו החוס' וז"ל וא"ה שאל ושאל דרישא אית לן לאוקמא בחזקת פנויה וסיפא בחזקת ח"א וי"ל דברישה אע"ג דאית לן לאוקמא בחזקת פנויה מכ"מ תרי ותרי ספיקא דרבנן היא כדמוכח בפיק ד' אחין וכוה לן למימר תאל מדרבנן עכ"ל. מוכח מכאן דס"ל דתרי ותרי ספיקא דרבנן היא. ולכאורה יש להקשות דילמא איירי כדלעיל שניסח לאחד מעדיה. וי"ל דאי באומרת ברי לי אף לכתחלה תנשא כמ"ש המחברים בסוגיא דפתח פתוח דבבב"י שלם נאמנת אף נגד חזקת הגוף, ה"ד הכא ומכש"כ דנאמנת ע"י ברי שלה דיש לה חזקת פנויה:

והנה יש להקשות עפ"י מה שכתבו החוס' א"כ דמקשה הגמ' באל עליה באשם תלוי קאי ומשני דניסת לאחד מעדיה הקשו הם ז"ל הא תרי ותרי ספיקא דרבנן ומדאורייתא אוקמא לחזקת ח"א הא בעד נמי באשם תלוי קאי ואומר ר"ה דחזקת דאשה דייקא ומינסבא מרעי לה לכן חזקת דמכאי טעמא נמי שריין לה כי ליכא עדים כלל עיי"ש, וקשה הא ביבמות (דף י"ג ע"ב) חד"ג מאי חזית דסמכת אחי סמוך אהכי כתבו וז"ל אט"ג דתרי ותרי ספיקא דרבנן ואיכא לאוקמא בחזקת איסור ליבם אור"י היכא דיבם אומר ברי לי והוא אומרת ברי לא הוה לן למימר תאל מידי דהוה חניסת לאחד מעדיה דיש פירקין עכ"ל, וסנה לפי דברי החוס' ה"ל דאף בינסת לאחד מעדיה היינו כשאומרת ברי לי הוא אף משום דאשה דייקא ומינסבא ח"א זו חנינה באל לא חל ביבמה ליכא חזקת זו דהא אמרו שם בגמ' דוימנין דרמחא ליה לא דייקא ומש"ה אינה נאמנת לומר מת בני ואח"כ מת בעלי וכש"כ כידי דאיכא עדים דיל' דלא דייקא משום דסומכת על העדים וא"כ אף אם אומרים שניהם ברי מאי מהי. ואפשר לומר דהא האל לא דייקא משום דרמחא ליה אינה על ג' דהיינו רק על ג' דהספק דהא י"ל ג"כ דאפשר דלא רמחא ליה דייקא לכן באל"א במת בעלה דודאי דייקא מתירין אותה לכתחלה ובאיכא עדים דמסייע לה כידי דאומרת ברי לי לא תאל ואף כידי דמספקא לן אי דייקא או לא ג"כ ליכא למימר תאל כדיעבד דהא אומרת ברי לי שדיקתה היעב, ועיין בק"ו ע"ב חד"ג אכן שנינו דגם ביבמה חזקת דייקא מרעי לחזקת ח"א וגם יש עדים כדברים כלל"ד:

והנה א"כ דכתבו החוס' דמה דאשה דייקא מרעי לה לחזקת דח"א הקשה המהרש"ל ביבמות (דף פ"ח) הא בנ"ד עדים אין האשה דייקא דהא ליכא חומר בסופה עיי"ש. ולכאורה דבריו תמוזים דהא בנדר"ם אכן כתבו בספרות

דלאו בני דעה יניכו ואלם ולאמה בני דעה יניכו רק דפומייהו הוא דכאבי להו. ולכאורה חמום לי מה דאמר רבא אלם ולאמה בני דעה יניכו הא לגבי פקח הקריאה לא מעכב כמבואר שם וא"כ אלם ולאמה כמו דיעבד דמי ואפ"כ אמרין דחלייתיה פסולת נשמע מזה משום דלאו בני דעה יניכו דינס כחרשין. י"ל מש"ה לגבי פקח הקריאה לא מעכב משום דכל הראוי לניכר אין בילה מעכבת בו כמבואר שם. אבל לשאר דברים הרי אלם כפקח דהא פסקין ביו"ד (סימן א' ס"ז) דהשומע ואינו מדבר שוחט אפילו לכתחלה אם אחר מדרך ושי"ש בט"ז לענין ברכת הנהנין וברכת המלות. ובעיקר הדבר מה דאמרין דזה היה הרי הם כפקחים לכל דבריהם חמום לי הא חזין דאין דינס כפקחים דמבואר בתגובה דהם פטורין מראיה כחרשין. לכן נראה לומר דאין להשוותו רק היכא דהש"ס מדמי להו כמו לענין גט דבזה הדבר הם כמו פקחים לאחר הכדוקה. ע"כ סברה"ח]:

סימן סו

שאלה, איש אחד קרה לו סיבה שבנו נחלה בחולי מרה שחורה, ועצב את ביתו זה עשר שנים והרחיק נדוד, ואח"כ בא למקום אשתו ואמרתי אשתו שהוא בעלה וגם הוא יודע לזה, והרבה סימנים אמר שזכרים הדברים שהוא הוא והרבה סימנים אמר אשר נראה מהם שאין זה בעלה, וגם הרבה אנשים מכחישים וא"ל מקלחן אומרים שמכירין אותו שהוא בעלה ומקלחן אומרים שאין זה בעלה. ואין לתמוה על הכחשה, מהמת שבשעה שזכו אותה היה לעיר ודך בשנים ועכשיו נתמלא זקנו וגם ממנת פלטול הדרך נתגשם קלה לכן אי אפשר להתודע בציורו ולדע האמת עם מי. וגם שלחו אחר אביו אולי יסירו וגם אביו בעלמו מסופק בדבר באלמו הגם שכמה סימנים אמר שברכה מכן שהוא בנו יכול להיות שאם אחד מארחי ורחמי קרה עם בנו ומסר לו מקלחן סימנים או אפשר שהוא הוא. ומה שאינו מתוין במקלחן סימנים אפשר מהמת דאשכחי זמן רב וגם שהיה אחי שנים במרה שחורה שכה מקלחן סימנים. ונשאלתי מאיש ח"ל האם מהני שתקבל גט מזה ותשטרי ע"י לעלמה. ואמרתי דבר זה שייך לגדולי ישראל אמנם תורה היא וללמוד אני לר"ך ואפשר שיחתי והבאונים אשר כחם יפה הם יורו בדבר. וזה החלי בס"ד:

תשובה הנה בדון בזה כבר האריכו הטוב"ם והב"מ באלמות הכית. אמנם מקום הניחו לי מן השמים להתבאר בו והב"ם יורני דרך האמת. גרסין בקידושין (דף ס"ג) קדשתי את בני ואיני יודע למי קדשתיה ובה אחד ואמר אני קדשתיה לאמן, ופליגי בגמ' רב ור"א ור"א אמר אף נאמן לכונו, ופירש"י דלא חזיק למימר לפני האב שקיבל הקידושין אני הוא דמירחת דילמא מכחיש ליה ואמר דיענא דלאו את יבנת לי קדושין, וכתב הר"ן וז"ל ואעפ"י שאין דבר שבערו פתוח משנים ועד אחד דמסימן לומר מת בעלך היינו טעמא משום דאידי דייקא ומינסבא ומתוך חומר שכתמרת עליה בסופה והכא ליחיה להאי טעמא ההם הוא להויתא מחזקתה אבל זה שמעמידה בחזקתה אלא שאומר שנתקדשה לו נאמן עכ"ל. ולכאורה יש להבין דבריו במ"ש והכא ליחיה להאי טעמא הלא הכא ג"כ שייך הא טעמא דכל הדרכים האלו בה. ונראה לי דהר"ן ז"ל קאי א"כ דאשה דייקא ומינסבא אבל הכא ליחיה להאי טעמא משום דאפשר דאמר בדדמי כמו במלחמה אף דשייך כל הדרכים